

ספר

צידה לדרך

למוהר"ר מנחם בן הקדוש ר' אהרן בן זרח זצ"ל

המאמר החמישי

העוסק בדיני תעניות, אבילות, משיח, ומאמר תחית המתים.

ונוסף עליו ביאור מקיף הנקרא בשם

"צידה ברך"

ובו ציונים ומקורות הדינים מהגמ' והראשונים, הוספות מגדולי
האחרונים, הגהות והערות עפ"י דפוסים ישנים

מזמני

הצב"י רמי (ריבי) בן שלמה יונייב ס"ט

מח"ס ירכתי הבית ועוד

ראש כולל בכיהמ"ד "שער אשר" ת"א

שנת "ה' מנת חלקי וכוסי" (תשס"ו לפ"ק)

פרק שביעי ידבר בתענית על הגשמים. ובסדר השבעה תעניות או שאר התעניות שמתריעין בהם:

א. (א) סדר תעניות שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כך הוא הגיע (ב) י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים (ג) היחידים שהן תלמידי חכמים מתענין (ד) שני וחמישי ושני. (ה) ומפסיקין בראש חדש. וכל תלמיד (ו) יכול להחזיק עצמו בחזקת תלמיד חכם בזה אבל לא כל שאר העם.

צידה ברך

בסוגיין וכ"כ הר"י מלונגל בסוגיין. וע"ע בכ"ז במש"כ בספר משנה ערוכה (פ"א משנה ד' ביאור מד מו). (ו) ובטעם דמתענין דוקא בה"ב משום שכשעשו ישראל את העגל עלה משה בחמישי וירד בשני לכן התקינו חכמים שיהיו מתענים בשני וחמישי בעלייתו של משה ובירידתו ויש גותנין בו סימן דרשו ה' בהמצאו. ב' ה' מצאו והוא יום שב"ד של מעלה ושל מטה שוין. כ"כ השבה"ל בשם מדרש תנחומא (פרשת וירא) וכ"כ הרוקח הלכות תענית (סימן רט) ומקורו מהתנחומא בפסוק ה' המסיר על סדום (בראשית יט פסוק כד) וממדרש ויכולו (בפרשת בהעלותך). (ח) ברייתא וטוש"ע (סימן תקעה ס"א) וש"ר. (ו) כ"כ הטור (ריש סימן תקעה). והקשה הב"י דמשמע שהרשות בידו, אם רוצה שלא להחזיק עצמו בחזקת ת"ח. וכתב עליו דלא משמע הכי בברייתא, דת"ר אל יאמר אדם תלמיד אני, איני ראוי להיות יחיד, אלא כל ת"ח יחידים הם. משמע שצריכים הם לעשות עצמם כיוחידים על כרחם. וע"ש מה שתירץ. וי"ל דמהברייתא שהביא הב"י מבואר שכל ת"ח יחידים הם, ואין לעשות עצמם תלמיד ולהיפטר, אלא חייבים הם לעשות עצמם יחידים

(א) משנה בפ"ק דתעניות (דף י. ו) וכ"ה בטוש"ע (סימן תקעה) ובש"ר. ועיין ב"ח (שם סק"א) אמאי כתב הטור דוקא א"י ולא שאר גלויות. (ב) וכאשר י' במרחשון חל ביום שני האם צריך להתענות בו ביום עיין במש"כ בספר משנה ערוכה (פ"א משנה ד' ביאור מג). ואכ"מ. (ג) וכדכתב רבינו הצד"ל דיחידים הם תלמידי חכמים. כ"ה בטוש"ע (ריש סימן תקעה). וכ"ה בפיהמ"ש להרמב"ם (תענית פ"א) וכן מתבאר מדבריו בספר היד ה' תעניות (פ"ג ה"א ה"ט). וע"ע שם (הלכה י') שכתב יחידים, ולפי המבואר לעיל מיניה (ה"א ה"ט) היינו תלמידי חכמים. וכ"כ המאירי (ב"ה עמ' 34) וז"ל: מתחילין יחידים להתענות ר"ל תלמידי חכמים. עכ"ל. וכ"כ הר"ן בנדרים (סג. ד"ה אין ח"ל: אין היחידים מתענים, ת"ח המתענים ומתפללין על הגשמים כדתנן בפ"ק דתענית (דף י.) התחילו היחידים מתענין. עכ"ל. ובפירוש הרא"ש בנדרים (שם) כתב היחידים, ת"ח שמיחידים במעשיהם. עכ"ל. אמנם התוס' (שם) כתבו וז"ל: אין היחידים מתענים בפ"ק דתענית (דף י.) מפרש מאן יחידים "רבנן" מתענין ומתפללין שירדו גשמים. עכ"ל. וכ"כ האשכול (ח"ב עמ' 2) וכ"ה בפירוש ר"ח